

Ons kenmerk: ACM/DE/2014/206720

Zaaknummer: 14.0349.52

Besluit tot vaststelling van de transport- en aansluittarieven gas per 1 januari 2015 voor Zebra Gasnetwerk B.V.

Besluit van de Autoriteit Consument en Markt als bedoeld in artikel 81c, eerste lid, van de Gaswet.

Pagina
1/30

Muzenstraat 41 | 2511 WB Den Haag
Postbus 16326 | 2500 BH Den Haag

T 070 722 20 00 | F 070 722 23 55
info@acm.nl | www.acm.nl | www.consuwijzer.nl

Besluit

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Achtergrond	3
3	Juridisch kader	5
4	Procedure	9
5	Vaststelling Totale Inkomsten.....	11
6	Beoordeling Tarieven.....	16
7	Dictum	20
	Bijlage 1 Berekening van de Totale Inkomsten 2015 inclusief correcties	21
	Appendix bij Bijlage 1: Overzicht Totale Inkomsten en correcties 2015	30
	Bijlage 2 Tarievenblad	

Besluit

1 Inleiding

1. Met dit besluit geeft de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM) uitvoering aan artikel 81c van de Gaswet. Op grond hiervan stelt ACM jaarlijks voor iedere netbeheerder gas de tarieven vast die deze netbeheerder ten hoogste mag berekenen voor het transport van gas, de transportondersteunende diensten en voor het verzorgen van een aansluiting en aansluitpunt (hierna: transport- en aansluittarieven).
2. De transport- en aansluittarieven die ACM met dit besluit vaststelt treden in werking met ingang van 1 januari 2015. Dit besluit is van toepassing op Zebra Gasnetwerk B.V. (hierna: Zebra).

2 Achtergrond

3. ACM houdt onafhankelijk toezicht op de gasmarkt met als doel deze markt zo effectief mogelijk te laten werken. De gasmarkt bestaat uit de segmenten productie, levering en transport van gas en het verzorgen van een aansluiting en aansluitpunt. Bij productie en levering van gas is sprake van een vrije markt. Voor de bijbehorende diensten in deze segmenten kunnen handelaren, zakelijke gebruikers en consumenten zelf bepalen met welk bedrijf zij een contract willen afsluiten. Bij het transport van gas en voor het verzorgen van een aansluiting en aansluitpunt is dit niet het geval. Afnemers met een aansluiting op een bepaald gastransportnet kunnen niet zelf bepalen door welke netbeheerder zij het transport willen laten verrichten. Zij zijn gebonden aan de netbeheerder die het gastransportnet beheert waar zij een aansluiting op hebben.
4. Degene aan wie een gastransportnet toebehoort is verplicht voor het beheer van dat net één of meer naamloze of besloten vennootschappen als netbeheerder aan te wijzen.¹ De aanwijzing van een netbeheerder behoeft de instemming van de minister van Economische Zaken (hierna: de Minister).² Gasunie Transport Services B.V. is aangewezen als beheerder van het landelijk gastransportnet. De meeste afnemers zijn echter niet op dit landelijk gastransportnet aangesloten, maar op een fijnmazig gasdistributienet met een regionaal karakter en veelal met een lager drukniveau (hierna: distributienet). Via het landelijk gastransportnet en het distributienet stroomt het gas naar de afzonderlijke afnemers. Beheerders van dergelijke distributienetten worden regionale netbeheerders genoemd. Zebra is een regionale netbeheerder gas (hierna: netbeheerder).

¹ Ingevolge artikel 2, achtste lid, van de Gaswet. Ingevolge artikel 3, eerste lid, van de Gaswet kan een rechtspersoon die de productie, de aankoop of de levering van gas verricht *niet* worden aangewezen als netbeheerder.

² Ingevolge artikel 4, tweede lid, van de Gaswet.

Besluit

5. In de Gaswet zijn de beheertaken voor netbeheerders bepaald.³ Een netbeheerder heeft onder meer tot taak zijn gastransportnet op economische voorwaarden in werking te hebben, te onderhouden en te ontwikkelen op een wijze die de veiligheid, doelmatigheid en betrouwbaarheid van dat gastransportnet en van het transport van gas waarborgt en het milieu ontziet.⁴ Daarnaast heeft een netbeheerder tot taak koppelingen met andere gastransportnetten te realiseren, reparaties aan zijn gastransportnet uit te voeren⁵ en eenieder die daarom verzoekt te voorzien van een aansluiting of een aansluitpunt ten behoeve van een aansluiting.⁶ Netbeheerders hebben er belang bij dat zij de kosten die zij maken om te voldoen aan de wettelijke beheertaken, inclusief een redelijk rendement, terug kunnen verdienen.
6. Aangezien het niet doelmatig is om meerdere gastransportnetten naast elkaar te hebben, bevinden netbeheerders zich in een monopoliesituatie. Zij ondervinden bij het beheer van hun gastransportnetten geen concurrentie van andere netbeheerders. Het ontbreken van concurrentie kan ertoe leiden dat een netbeheerder onvoldoende doelmatig werkt, te hoge tarieven in rekening brengt of tussen verschillende typen afnemers discrimineert. Afnemers worden in dergelijke gevallen benadeeld. Afnemers zijn namelijk gebaat bij een bevordering van de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport. Ook indien de netbeheerder structureel een hoger rendement behaalt dan in het economisch verkeer gebruikelijk, worden afnemers benadeeld. Dat afnemers in dergelijke gevallen benadeeld worden klemt des te meer, omdat zij meestal niet in staat zijn om te kiezen voor een aansluiting op een gastransportnet van een andere netbeheerder waar zij *“meer waar voor hun geld krijgen”*.⁷
7. De wetgever heeft ACM daarom belast met de taak om een methode vast te stellen waarmee netbeheerders *“een prikkel krijgen om net zo doelmatig te handelen als bedrijven op een markt met concurrentie”*⁸. Indien daarvan sprake is, resulteert dat naar de mening van ACM in een optimale balans tussen prijs en kwaliteit van de geleverde diensten. Met de vaststelling van een dergelijke methode reguleert ACM de inkomsten van de netbeheerders. ACM beoogt daarbij een optimale balans te vinden tussen de belangen van

³ Ingevolge artikel 10b, eerste lid, van de Gaswet is het de netbeheerder niet toegestaan om goederen of diensten waarmee zij in concurrentie treden te leveren, tenzij het betreft het verrichten van de in dat artikellid limitatief opgesomde werkzaamheden. Artikel 32 van de Gaswet stelt daarbij dat een gasbedrijf een afzonderlijke boekhouding moet aanhouden voor het transport van gas.

⁴ Ingevolge artikel 10, eerste lid, van de Gaswet.

⁵ Ingevolge artikel 10, derde lid, onder a, van de Gaswet.

⁶ Ingevolge artikel 10, zesde lid, van de Gaswet.

⁷ *Kamerstukken II 2002-2003*, 28 174, nr. 28, p. 13.

⁸ *Kamerstukken II 2002-2003*, 28 174, nr. 28, p. 13.

Besluit

de diverse betrokkenen. Toepassing van de reguleringsmethode leidt uiteindelijk tot een korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering (hierna: x-factor), een kwaliteitsterm (hierna: q-factor) en rekenvolumina voor elke netbeheerder afzonderlijk. De x-factor, de q-factor en de rekenvolumina leiden op hun beurt weer tot inkomsten die elke netbeheerder ten hoogste mag behalen voor het transport van gas naar zijn afnemers en de transportondersteunende diensten. Uit deze maximale Totale Inkomsten worden vervolgens maximumtarieven voor de afzonderlijke diensten afgeleid. Kortom, ACM stelt een reguleringsmethode vast waarmee de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van transport worden bevorderd ten behoeve van afnemers als ware er marktwerking.

3 Juridisch kader

8. Jaarlijks stelt ACM in afzonderlijke tarievenbesluiten de maximum transport- en aansluittarieven vast die elke netbeheerder in rekening mag brengen. ACM vindt het belangrijk om inzichtelijk te maken hoe de transport- en aansluittarieven voor 2015 samenhangen met het methodebesluit voor regionale netbeheerders gas voor de vijfde reguleringsperiode (2014-2016)⁹ (hierna: het methodebesluit) en de daarvan afgeleide x-factor, q-factor en rekenvolumina per netbeheerder voor de periode 2014-2016. ACM hecht hier waarde aan omdat deze begrippen onlosmakelijk met elkaar zijn verbonden.

Van het methodebesluit en het x-factor-, q-factor- en rekenvoluminabesluit...

9. ACM heeft in het methodebesluit de methode tot vaststelling van de x-factor, de q-factor en de rekenvolumina voor de periode 1 januari 2014 tot en met 31 december 2016 (hierna: de vijfde reguleringsperiode) voor de regionale netbeheerders gas vastgelegd. De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 81 van de Gaswet:

“1. De Autoriteit Consument en Markt stelt na overleg met de gezamenlijke netbeheerders en met representatieve organisaties van partijen op de gasmarkt, met inachtneming van het belang dat door middel van marktwerking ten behoeve van afnemers de doelmatigheid van de bedrijfsvoering en de meest doelmatige kwaliteit van het transport worden bevorderd en rekening houdend met het belang van voorzieningszekerheid, duurzaamheid en een redelijk rendement op investeringen, de methode tot vaststelling van de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering, van de kwaliteitsterm en van het rekenvolume van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld, vast. Het besluit tot vaststelling van de methode geldt voor een periode van ten minste drie en ten hoogste vijf jaar.

2. De korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering heeft onder meer ten doel

⁹ Besluit van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/103998/549.

Besluit

te bereiken dat de netbeheerder in ieder geval geen rendement kan behalen dat hoger is dan in het economisch verkeer gebruikelijk en dat de gelijkwaardigheid in de doelmatigheid van netbeheerders wordt bevorderd.

3. De kwaliteitsterm geeft de aanpassing van de tarieven in verband met de geleverde kwaliteit aan en heeft ten doel netbeheerders te stimuleren om de kwaliteit van hun transportdienst te optimaliseren.

4. De rekenvolumina die een netbeheerder gebruikt bij het voorstel, bedoeld in artikel 81b, zijn gebaseerd op daadwerkelijk gefactureerde volumina in eerdere jaren, of worden door ACM geschat indien deze betrekking hebben op nieuwe tarieven.”

10. Vervolgens heeft ACM de methoden uit het methodebesluit toegepast om de hoogte van de x-factor, de q-factor en de rekenvolumina voor iedere netbeheerder afzonderlijk vast te stellen. Voor de vijfde reguleringsperiode zijn de rekenvolumina en de x- en q-factor voor Zebra gewijzigd vastgesteld met het besluit van 11 september 2014 met kenmerk ACM/DE/2014/205177. De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 81a, eerste lid, van de Gaswet:

“1. Ten behoeve van het voorstel, bedoeld in artikel 81b, stelt de Autoriteit Consument en Markt voor iedere netbeheerder afzonderlijk voor dezelfde periode als waarvoor het besluit geldt op grond van artikel 81, eerste lid, vast:

- a. de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering,*
- b. de kwaliteitsterm, en*
- c. het rekenvolume van elke tariefdrager van elke dienst waarvoor een tarief wordt vastgesteld.”*

via het tarievenvoorstel...

11. Iedere netbeheerder zendt jaarlijks een voorstel voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor het transport van gas en de transportondersteunende diensten (hierna: tarievenvoorstel) aan ACM. Daarbij nemen de netbeheerders onder meer het uitgangspunt van kostenoriëntatie, de tariefstructuren zoals vastgelegd in de TarievenCode Gas, de door ACM vastgestelde x-factor, q-factor en rekenvolumina en de wettelijke formule in acht. De wettelijke grondslag hiervoor is artikel 81b, eerste en tweede lid, van de Gaswet:

“1. Iedere netbeheerder die het transport van gas verricht dat bestemd is voor levering aan afnemers zendt jaarlijks voor 1 oktober aan de Autoriteit Consument en Markt een voorstel voor de tarieven die deze netbeheerder ten hoogste zal berekenen voor het transport van gas aan die afnemers en de dat transport ondersteunende diensten, met inachtneming van:

- a. het uitgangspunt dat de kosten worden toegerekend aan de tariefdragers betreffende de diensten die deze kosten veroorzaken,*
- b. de tariefstructuren vastgesteld op grond van artikel 12f of 12g,*

Besluit

- c. het bepaalde bij of krachtens artikel 81a, en
d. de formule:

$$TI_t = \left(1 + \frac{cpi - x + q}{100}\right) TI_{t-1}$$

waarbij:

TI_t = de totale inkomsten uit de tarieven uit het jaar t , te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in het jaar t en het op basis van artikel 81a, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

TI_{t-1} = de totale inkomsten uit de tarieven in het jaar voorafgaand aan het jaar t , te weten de som van de vermenigvuldiging van elk tarief in het jaar $t-1$ en het op basis van artikel 81a, onderdeel c, vastgestelde rekenvolume van elke tariefdrager waarvoor een tarief wordt vastgesteld;

cpi = de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens), berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaande aan het jaar t , en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t , zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek;

x = de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering;

q = de kwaliteitsterm, die de aanpassing van de tarieven in verband met de geleverde kwaliteit aangeeft en

- e. de gemaakte kosten voor investeringen, bedoeld in artikel 39e of 39f, tweede lid, voor zover deze kosten als doelmatig zijn;
- f. het totaal van de gemaakte kosten voor een verwerving van een bestaand net waarvoor nog niet eerder een netbeheerder was aangewezen door of met instemming van Onze Minister en voor de investeringen tot aanpassing van dat verworven net waardoor aan de bij en krachtens deze wet daaraan gestelde eisen wordt voldaan, voor zover deze kosten doelmatig zijn.
2. De Autoriteit Consument en Markt stelt een beleidsregel vast betreffende de beoordeling van doelmatigheid, bedoeld in het eerste lid, onder e en f.”

Besluit

naar het tarievenbesluit

12. ACM stelt jaarlijks voor iedere netbeheerder de tarieven vast met betrekking tot het transport van gas, de transportondersteunende diensten en de tarieven voor het verzorgen van een aansluiting en aansluitpunt (hierna: tarievenbesluit). Dit tarievenbesluit bevat de transport- en aansluittarieven die afnemers van gas ten hoogste moeten betalen. Hierbij kan ACM een correctie toepassen, bijvoorbeeld in het geval dat bij eerder vastgestelde tarieven gebruik is gemaakt van onjuiste of onvolledige gegevens. De wettelijke grondslag voor het tarievenbesluit is artikel 81c, eerste of derde lid, van de Gaswet, waarbij ACM een correctie kan toepassen op grond van het tweede of vijfde lid van dat artikel:

“1. De Autoriteit Consument en Markt stelt met betrekking tot het transport van gas dat bestemd is voor levering aan afnemers voor iedere netbeheerder de tarieven, die kunnen verschillen voor de verschillende netbeheerders en voor de onderscheiden tariefdragers en die deze ten hoogste mag berekenen voor het transport van dat gas en de dat transport ondersteunende diensten, alsmede de tarieven voor het verzorgen van een aansluiting en aansluitpunt, jaarlijks vast.

2. De Autoriteit Consument en Markt kan de tarieven die zullen gelden in het jaar t corrigeren, indien de tarieven die golden in het jaar of de jaren voorafgaand aan het jaar t:

- a. bij rechterlijke uitspraak of met toepassing van artikel 6:19 of 7:11 van de Algemene wet bestuursrecht zijn gewijzigd;*

- b. zijn vastgesteld met inachtneming van onjuiste of onvolledige gegevens en ACM van bestuur van de mededingingsautoriteit, indien hij de beschikking had over de juiste of volledige gegevens, tarieven zou hebben vastgesteld die in aanmerkelijke mate afwijken van de vastgestelde tarieven.*

- c. zijn vastgesteld met gebruikmaking van geschatte gegevens en de feitelijk gegevens daarvan afwijken.*

- d. zijn vastgesteld met gebruikmaking van gegevens omtrent kosten voor bepaalde diensten, terwijl netbeheerders die diensten in het jaar t of een gedeelte van jaar t niet hebben geleverd of voor die diensten geen of minder kosten hebben gemaakt.*

3. Indien het voorstel niet binnen de termijn, bedoeld in artikel 81b, eerste lid, aan de Autoriteit Consument en Markt is gezonden, stelt deze de tarieven voor de desbetreffende netbeheerder uit eigen beweging vast met inachtneming van artikel 81b.

(...)

5. Indien een besluit op grond van artikel 81, eerste lid, of 81a, eerste lid, bij onherroepelijke rechterlijke uitspraak is vernietigd of bij een onherroepelijk besluit op bezwaar is herroepen, herberekent de Autoriteit Consument en Markt de tarieven, bedoeld in het eerste lid, met toepassing van de met inachtneming van die uitspraak of dat besluit op bezwaar gecorrigeerde methode onderscheidenlijk gecorrigeerde doelmatigheidskorting, kwaliteitsterm of rekenvolume, en verdisconteert zij de uitkomsten van deze herberekening in de eerstvolgende op grond van het eerste lid vast te stellen tarieven. Daarbij worden deze herberekening en de wijze waarop de uitkomsten daarvan in de tarieven zijn verdisconteerd separaat weergegeven.”

Besluit

13. De tarieven gelden vanaf de datum van inwerkingtreding van het tarievenbesluit tot 1 januari van het jaar volgend op deze datum van inwerkingtreding, ingevolge artikel 81d, eerste lid, van de Gaswet:

“1. De tarieven treden in werking op een door de Autoriteit Consument en Markt te bepalen datum en gelden tot 1 januari van het jaar, volgend op de datum van inwerkingtreding van het besluit tot vaststelling van de tarieven.”

4 Procedure

14. Met het methodebesluit heeft ACM op grond van artikel 81, eerste lid, van de Gaswet de methode vastgesteld tot vaststelling van de x-factor, q-factor en de rekenvolumina voor de vijfde reguleringsperiode.
15. Met het besluit van 11 september 2014 met kenmerk ACM/DE/2014/205177 heeft ACM op grond van artikel 81a, eerste lid, van de Gaswet voor Zebra een x-factor van 10,67, een q-factor van nihil en de rekenvolumina voor de vijfde reguleringsperiode gewijzigd vastgesteld. ACM hanteert in beginsel deze rekenvolumina bij het onderhavige tarievenbesluit. De voor het jaar 2015 gehanteerde rekenvolumina zijn weergegeven in Bijlage 2 van dit besluit.
16. Aan de hand van artikel 81b, eerste lid, onderdeel d, van de Gaswet, heeft ACM met gebruikmaking van de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek de hoogte van de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (hierna: cpi) voor het jaar 2015 berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd over de vierde maand voorafgaande aan het jaar t, en van deze prijsindex, gepubliceerd over de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t, zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek. De hoogte van de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex voor het jaar 2015 bedraagt 1,0%.
17. Ingevolge artikel 81c, eerste of derde lid, van de Gaswet stelt ACM voor iedere netbeheerder de tarieven voor het transport van gas en de transportondersteunende diensten, alsmede de tarieven voor het verzorgen van een aansluiting en aansluitpunt, jaarlijks vast. Hierbij kan ACM een correctie toepassen op grond van het tweede of vijfde lid van dit artikel.
18. In het kader van een zorgvuldige voorbereiding van het onderhavige besluit heeft ACM zowel alle afzonderlijke regionale netbeheerders, als Netbeheer Nederland en organisaties die op de energiemarkt belangen behartigen van onder meer consumenten, zakelijke energieverbruikers en het bedrijfsleven in het algemeen, uitgenodigd voor een tweetal

Besluit

klankbordgroepen. ACM heeft allereerst een klankbordgroep georganiseerd op 10 juli 2014. Vervolgens heeft ACM nader overlegd met de klankbordgroep op 19 augustus 2014. Deze overleggen hadden een informerend en consulterend karakter ten behoeve van onderhavig besluit.

19. Op 12 september 2014 heeft ACM het verzoek naar Zebra gestuurd om een tarievenvoorstel, als bedoeld in artikel 81b, eerste lid, van de Gaswet, bij ACM in te dienen. Op 26 september 2014 heeft ACM het tarievenvoorstel ontvangen.
20. Op 3 oktober 2014 heeft ACM het tarievenvoorstel ter inzage gelegd. Tevens heeft zij dit voorstel op haar website gepubliceerd (www.acm.nl). Hiervan is mededeling gedaan in de Staatscourant.¹⁰ Gedurende de termijn van de terinzagelegging, die eindigde op 17 oktober 2014, heeft ACM belanghebbenden in de gelegenheid gesteld een reactie op het tarievenvoorstel in te dienen. ACM heeft op 17 oktober 2014 een reactie ontvangen van de Vereniging Energie, Milieu en Water (VEMW). In hoofdstuk 6 zal ACM deze reactie betrekken bij haar beoordeling van het tarievenvoorstel.
21. Na ontvangst van het tarievenvoorstel heeft ACM het voorstel beoordeeld en geconcludeerd dat het voorstel aan de gestelde eisen voldoet. ACM heeft derhalve aan Zebra geen aanvullende vragen meer gesteld. ACM beschouwt het tarievenvoorstel van 26 september 2014 daarom als definitief tarievenvoorstel.

10/30

¹⁰ Staatscourant 3 oktober 2014, nr. 28166.

Besluit

5 Vaststelling Totale Inkomsten

22. Op basis van de wettelijke formule zoals opgenomen in randnummer 11, de x- en q-factoren zoals opgenomen in randnummer 15 en de cpi zoals opgenomen in randnummer 16 stelt ACM de Totale Inkomsten voor het jaar 2015 (exclusief correcties) voor Zebra vast op EUR 5.359.446.
23. Op grond van artikel 81c, tweede en vijfde lid, van de Gaswet kan ACM de tarieven die zullen gelden in het jaar *t* corrigeren. ACM corrigeert de Totale Inkomsten 2015 (exclusief correcties) voor het volgende:
- 1) Correctie voor besparingen als gevolg van invoering nieuwe marktmodel 2015;
 - 2) Correctie voor netverliezen gas 2015;
 - 3) Nacalculaties ORV Lokale Heffingen 2013;
 - 4) Nacalculatie Volumewijzigingen 2014;
 - 5) Nacalculaties als gevolg van aanpassing x-factoren NG4R en NG5R;
 - 6) Correctie als gevolg van beslissing op bezwaar RENDO 2013;
 - 7) Tarieven Enexis onder maximumtarief in 2012 en 2013 – Verrekening saldo inkomsten.

Hierna behandelt ACM bovenstaande correcties die in de Totale Inkomsten 2015 zijn verwerkt.

24. Voorts merkt ACM op dat zij iedere netbeheerder in staat heeft gesteld om de doelmatige kosten op te geven die deze netbeheerder in 2013 en 2014 heeft gemaakt voor de verwerving van – en investering in – een bestaand net waarvoor nog niet eerder een netbeheerder was aangewezen door of met instemming van de Minister, zoals bedoeld in artikel 81b, eerste lid, onder f, van de Gaswet. Geen van de netbeheerders heeft van deze mogelijkheid gebruik gemaakt, waardoor ACM voor deze kosten geen nacalculatie heeft verwerkt in de Totale Inkomsten 2015. Om deze reden geeft ACM deze nacalculatie niet weer in Bijlage 1 van dit besluit.

5.1 Correctie voor besparingen als gevolg van invoering nieuwe marktmodel

25. De invoering van het nieuwe marktmodel heeft geleid tot aanzienlijke kostenbesparingen bij de regionale netbeheerders, en nu ACM voor de netbeheerders gas de begininkomsten niet heeft aanpast aan het efficiënte kostenniveau als bedoeld in artikel 81c, vierde lid, van de Gaswet, wordt in de begininkomsten nog geen rekening gehouden met de besparingen als gevolg van het marktmodel. De begininkomsten groeien naar het efficiënte kostenniveau in 2016 toe, waardoor pas in dat jaar de besparingen als gevolg van het marktmodel volledig in de tarieven van de regionale netbeheerders zijn verwerkt. In de berekening van de Totale Inkomsten 2015 zijn de besparingen als gevolg van de invoering

Besluit

van het nieuwe marktmodel maar ten dele verwerkt.

26. De wetgever heeft, met de bedoeling om de besparingen als gevolg van het nieuwe marktmodel zo snel mogelijk in de tarieven van de regionale netbeheerders te verwerken, de nacalculatiebevoegdheid van ACM met de invoering van artikel 81c, tweede lid, onderdeel d, van de Gaswet verruimd. ACM maakt van deze wettelijke mogelijkheid gebruik om, specifiek voor de besparingen als gevolg van het nieuwe marktmodel, de Totale Inkomsten voor 2015 te corrigeren door middel van een nacalculatie.
27. Voor het berekenen van de nacalculatie heeft ACM gebruik gemaakt van de gegevens zoals opgenomen in het x-factormodel behorende bij de gewijzigde x-factorbesluiten voor de vijfde reguleringsperiode gas van 11 september 2014. ACM bepaalt het correctiebedrag door te berekenen wat de totale inkomsten 2015 zijn met behulp van de wettelijke formule en wat de totale inkomsten 2015 zouden zijn wanneer vanaf het begin van de reguleringsperiode al rekening was gehouden met de besparingen als gevolg van het marktmodel. Het verschil tussen beide TI-bedragen vormt het correctiebedrag.

12/30

5.2 Correctie voor netverliezen gas

28. ACM heeft in het methodebesluit voor de vijfde reguleringsperiode gas rekening gehouden met een codewijziging¹¹ waarmee per 1 januari 2015 de financiële verantwoordelijkheid voor de netverliezen gas bij de netbeheerders zou komen te liggen. ACM heeft de x-factor zodanig vastgesteld dat er over de jaren 2014 tot en met 2016 sprake is van een geleidelijke ingroei, waarbij in 2016 de kosten voor de netverliezen gas door de Totale Inkomsten gedekt zouden worden. Door deze systematiek wordt in de Totale Inkomsten over 2015 rekening gehouden met zo'n 2/3^e deel van deze kosten.
29. Nu de genoemde codewijziging door de uitspraak in beroep van het College van Beroep voor het bedrijfsleven (CBB) is vernietigd,¹² betekent dit dat er bij de vaststelling van de Totale Inkomsten 2015 ten onrechte rekening wordt gehouden met kosten voor netverliezen gas. ACM zal de hieraan gerelateerde inkomsten dan ook middels een correctie op grond van artikel 81c, tweede lid onderdeel d, van de Gaswet in mindering brengen op de Totale Inkomsten.
30. Deze correctie vindt als volgt plaats. Eerst wordt bepaald wat de Totale Inkomsten 2015 zouden zijn met de vastgestelde x-factor. Vervolgens wordt berekend wat de x-factor zou zijn geweest indien geen rekening was gehouden met kosten voor netverliezen gas. Aan de hand van deze x-factor wordt nogmaals de Totale Inkomsten over 2015 berekend. Het verschil tussen deze twee bedragen – de twee verschillende Totale Inkomsten over 2015 –

¹¹ Besluit met kenmerk 103640/40.

¹² ECLI:NL:CBB:2014:319.

Besluit

is het te corrigeren bedrag dat gebruikt wordt bij de vaststelling van de definitieve Totale Inkomsten over 2015.

5.3 Nacalculaties ORV Lokale Heffingen 2013

31. In het methodebesluit voor de vierde reguleringsperiode voor regionale netbeheerders gas (2011-2013)¹³ heeft ACM aangekondigd na te calculeren voor het objectiveerbare regionale verschil (hierna: ORV) 'Lokale Heffingen'. ACM beschikt nu over de feitelijke gegevens van het jaar 2013. Op grond van artikel 81c, tweede lid onder c, van de Gaswet past ACM de Totale Inkomsten 2015 aan, nu de feitelijke gegevens afwijken van de geschatte gegevens van de kosten voor Lokale Heffingen in 2013.
32. ACM berekent de correctie voor de nacalculatie ORV Lokale Heffingen 2013 als volgt. De geschatte gegevens voor Lokale Heffingen in de x-factor berekening (gebaseerd op het jaar 2009) worden vervangen door de feitelijke gegevens voor het jaar 2013. Conform de reguleringsystematiek kan op basis van de feitelijke gegevens over de kosten van Lokale Heffingen in het jaar 2013, het beoogde niveau van inkomsten voor het jaar 2013 exact worden bepaald.
33. Het verschil tussen het inkomstenniveau in 2013 op basis van de geschatte gegevens en het inkomstenniveau in 2013 op basis van de feitelijke gegevens bepaalt het nacalculatiebedrag. ACM gebruikt het rekenmodel behorende bij de x-factorbesluiten van de vierde reguleringsperiode gas¹⁴ om dit verschil te berekenen en tot een aanpassing van het inkomstenbedrag te komen. Het nacalculatiebedrag resulteert in de correctie 'Lokale Heffingen 2013' en deze wordt verdisconteerd in de Totale Inkomsten 2015.

5.4 Nacalculatie Volumewijzigingen

34. Op grond van een zienswijze van Endinet B.V. en Liander N.V. is in het methodebesluit voor de vijfde reguleringsperiode gas opgenomen dat ACM voornemens is om substantiële volumewijzigingen over de periode 2010-2013 te verwerken in de tarieven. In de jaren 2010 tot en met 2012 hebben meer dan gebruikelijke (aansluit)capaciteitsveranderingen plaatsgevonden door het verbeteren van de administratie door netbeheerders en het aanpassen van aansluitcapaciteiten aan de wens van kleinverbruikers, mede als gevolg van een uitzending van het televisieprogramma 'Radar'. ACM benadrukt hierbij dat het niet gaat om gebruikelijke volumefluctuaties, maar om aanpassingen met als oorzaak een bijzondere verandering in administraties en aanpassingen van aansluitingen met naar inschatting materiële gevolgen.

¹³ Besluit van 8 juni 2012 met kenmerk 104007/47.

¹⁴ Besluit van 31 maart 2011 met kenmerk 103636.

Besluit

35. ACM heeft de netbeheerders verzocht om de bovenbeschreven volumewijzigingen in de jaren 2010 tot en met 2012 voor zowel gas als elektriciteit aan ACM kenbaar te maken.
36. Voor de nacalculatie heeft ACM per netbeheerder de gemiddelde volumewijzigingen over de jaren 2010 tot en met 2012 berekend voor de afzonderlijke kleinverbruikerscategorieën binnen de aansluit- en de transportdienst. Het gemiddelde volume over de jaren 2010 tot en met 2012 vormt het rekenvolumina voor de regionale netbeheerders gas in de vijfde reguleringsperiode. Vervolgens zijn deze gemiddelde volumewijzigingen vermenigvuldigd met de respectievelijke tarieven uit 2014 en de resultaten hiervan bij elkaar opgeteld. Het hieruit voortvloeiende bedrag wordt vervolgens na indexatie gecorrigeerd op de Totale Inkomsten 2015 op grond van artikel 81c, tweede lid onderdeel b, van de Gaswet.

5.5 Nacalculaties als gevolg van wijziging van de x-factorbesluiten vierde (2011-2013) en vijfde (2014-2016) reguleringsperiode

37. ACM heeft op 11 september 2014 gewijzigde x-factoren vastgesteld voor de vierde en vijfde reguleringsperiode gas. Hierdoor wijzigen de Totale Inkomsten voor de jaren 2011, 2012, 2013 en 2014. In de nacalculatie zal per netbeheerder berekend worden wat de Totale Inkomsten zonder correcties over 2011, 2012, 2013 en 2014 zouden zijn geweest met de destijds vastgestelde x-factor en wat deze zijn met de gewijzigd vastgestelde x-factor. Het verschil zal na indexering worden gecorrigeerd op de Totale Inkomsten 2015.
38. Voor 2015 houdt ACM hier rekening mee door het TI-bedrag direct te baseren op de gewijzigde x-factoren en begininkomsten. Daarnaast houdt ACM, voor zover van toepassing, ook bij de overige nacalculaties rekening met de nu gewijzigde x-factoren.
39. ACM is zich er bewust van dat als gevolg van de wijziging van de x-factoren van de vierde en vijfde reguleringsperiode eerder uitgevoerde nacalculaties in retrospectief mogelijk met onjuiste gegevens zijn berekend, omdat voor deze nacalculaties gebruik is gemaakt van de oorspronkelijke x-factoren van de vierde en vijfde reguleringsperiode. ACM heeft ervoor gekozen om deze mogelijk onjuist berekende nacalculaties niet te herberekenen in het kader van de vaststelling van de tarieven 2015. Tegen de gewijzigde besluiten staat beroep open. Ter voorkoming van herberekening op herberekening, kiest ACM ervoor om op dit moment alleen in de nieuwe correcties uit te gaan van de gewijzigde besluiten. Wanneer de gewijzigde besluiten formele rechtskracht hebben, worden de nacalculaties uit de betreffende jaren naar verwachting eenmalig en definitief herberekend. Om die reden heeft ACM ervoor gekozen om de secundaire effecten van de x-factorwijzigingen, oftewel het herberekenen van mogelijk onjuist berekende nacalculaties uit het verleden, niet in de tarievenmodules voor 2015 te verwerken.

Besluit

5.6 Correctie als gevolg van beslissing op bezwaar RENDO 2013

40. Naar aanleiding van het bezwaar van RENDO tegen het x-factorbesluit gas 2008 tot en met 2010 heeft ACM een Beslissing op bezwaar genomen op 26 juni 2013 (hierna: BOB RENDO_2013). Op grond van artikel 81c, vijfde lid, van de Gaswet verrekent ACM de gevolgen van deze Beslissing op bezwaar via een nacalculatie in de tarieven van 2015. Dit doet ACM in drie stappen:
41. ACM berekent wat de Totale Inkomsten voor RENDO zijn geweest over de jaren 2008, 2009 en 2010 op basis van de oude x-factor voor de derde reguleringsperiode voor de regionale netbeheerders gas. Dit betreft het bedrag zonder correcties. Vervolgens berekent ACM wat de Totale Inkomsten voor RENDO zouden moeten zijn geweest over de jaren 2008, 2009 en 2010 op basis van de nieuwe, met de BOB RENDO_2013 gewijzigde, x-factor.
42. In de tarievenbesluiten 2010 tot en met 2012 heeft ACM een aantal nacalculaties voor de ORV lokale heffingen over de periode 2008 tot en met 2010 opgenomen. Deze nacalculaties dienen aangepast te worden naar aanleiding van de BOB RENDO_2013. Dit gebeurt in eerste instantie door het terugdraaien van alle nacalculaties ten aanzien van de ORV lokale heffingen in de tarievenbesluiten 2010 tot en met 2012.
43. Daarna berekent ACM de nacalculaties voor lokale heffingen over de jaren 2008-2010 opnieuw, maar dan op basis van de met de BOB RENDO_2013 gewijzigde gegevens en derhalve uitgaande van een GAW per 1 januari 2004 van EUR 27.195.749 in plaats van de eerder gehanteerde EUR 21.756.599.
44. ACM corrigeert in de tarieven voor het jaar 2015 de tweede helft van de uit deze nacalculatie voortvloeiende bedragen, nadat zij in de tarieven voor het jaar 2014 al de eerste helft heeft gecorrigeerd. ACM doet dit vanuit het oogpunt van tariefstabiliteit.

5.7 Tarieven Enexis onder maximumtarief in 2012 en 2013 – Verrekening saldo inkomsten

45. ACM stelt jaarlijks de maximumtarieven vast per netbeheerder. In de jaren 2012 en 2013 heeft Enexis tarieven gehanteerd die onder de maximumtarieven lagen. In latere jaren kunnen correcties worden doorgevoerd die zien op het jaar 2012 of 2013. ACM heeft besloten om, indien het saldo van deze latere correcties over het jaar 2012 of 2013 tot een lager niveau van inkomsten leidt (een negatief saldo voor Enexis), er rekening mee te houden dat Enexis in de jaren 2012 en 2013 met de daadwerkelijk gehanteerde tarieven minder dan de Totale Inkomsten op basis van de door ACM vastgestelde maximumtarieven heeft behaald. Wanneer er voor Enexis een negatief saldo vanuit de correcties over 2012 of 2013 resulteert, zal ACM de Totale Inkomsten opwaarts corrigeren tot nul, met een maximum aan de inkomsten die Enexis over 2012 of 2013 met de lagere

Besluit

gehanteerde tarieven niet heeft benut. ACM heeft het saldo van nacalculaties voor de jaren 2012 en 2013 berekend in het kader van het tarievenbesluit gas 2015. Omdat het saldo voor Enexis over elk van deze jaren negatief is, gaat ACM daarom met betrekking tot dit onderwerp over tot correctie van de Totale Inkomsten 2015.

5.8 Vaststelling Totale Inkomsten 2015 inclusief correcties

46. ACM stelt de Totale Inkomsten Gas voor het jaar 2015 inclusief correcties voor Zebra vast op EUR 4.478.545. Voor de berekening van de Totale Inkomsten inclusief deze correcties verwijst ACM naar Bijlage 1 van het onderhavige besluit. ACM beoordeelt het tarievenvoorstel van Zebra op basis van deze Totale Inkomsten Gas 2015 inclusief correcties.

6 Beoordeling Tarieven

47. ACM beoordeelt het ontvangen tarievenvoorstel aan de hand van artikel 81b, eerste lid, van de Gaswet. Daartoe toetst ACM het tarievenvoorstel onder meer aan de richtlijnen voor het tarievenvoorstel die ACM bij het verzoek aan de netbeheerders om een voorstel in te dienen heeft meegedeeld. Deze richtlijnen zien toe op de ontwikkeling van de Totale Inkomsten en de individuele tarieven voor iedere netbeheerder. Eveneens toetst ACM de tarievenvoorstellen aan de Tarievenscode Gas.
48. In het proces voorafgaand aan het indienen van de tarievenvoorstellen 2015 heeft ACM een uitvoerige analyse gedaan van de bestaande tariefverschillen tussen netbeheerders in vergelijkbare categorieën diensten. Er kunnen verschillende oorzaken zijn voor tariefverschillen tussen netbeheerders. Bij sterk afwijkende tarieven van het sectorgemiddelde heeft ACM een kostenonderbouwing voor deze tarieven aan de betreffende netbeheerder gevraagd. Deze analyse heeft tot verscheidene aanpassingen in de tarieven van de netbeheerders geleid ten opzichte van de tarieven voor 2014. ACM heeft de kostenonderbouwingen beoordeeld en meegenomen in haar beoordeling van het uiteindelijk ingediende tarievenvoorstel.
49. ACM heeft één reactie, van VEMW, ontvangen op de gepubliceerde tarievenvoorstellen. VEMW is van mening dat de tarievenvoorstellen zonder duidelijke onderbouwing of toelichting ter inzage zijn gelegd en dat zij de tarievenvoorstellen lastig kan beoordelen omdat zij niet beschikt over volumegegevens en informatie over de kosten die netbeheerders per netvlak maken. Dit geldt zowel voor de transporttarieven als de aansluittarieven. Zij vraagt zich af welke methodiek de verschillende regionale netbeheerders hanteren om te komen tot de gekozen verdeling van de Totale Inkomsten over de tariefcategorieën. Voorts stelt VEMW dat het voor belanghebbenden onmogelijk is

Besluit

om de tarievenvoorstellen te beoordelen zonder een duidelijke berekening van de voorgestelde tarieven per tariefcategorie en een onderbouwing van de gemaakte keuzes. In dit kader stelt VEMW dat het zonder een geschikte publicatie van de afzonderlijke boekhouding voor belanghebbenden de facto onmogelijk is om een onderbouwde reactie te geven voor de voorgestelde tarieven. VEMW is van mening dat afnemers van diensten van regionale netbeheerders enkel tarieven in rekening gebracht mogen krijgen die een afspiegeling zijn van de werkelijk gemaakte kosten, mits die op economisch verantwoorde en efficiënte wijze zijn uitgevoerd, en dat deze transparant en niet-discriminatoir moeten zijn, maar dat dit op basis van de gepubliceerde tarievenvoorstellen niet valt te beoordelen. Derhalve verzoekt VEMW ACM om belanghebbenden alsnog bovenstaande informatie te verstrekken en heb voldoende tijd te geven om adequaat op de tarievenvoorstellen te kunnen reageren.

17/30

50. Met betrekking tot de reactie van VEMW overweegt ACM het volgende. ACM toetst alle tarievenvoorstellen aan de TarievenCode en het beginsel van kostenoriëntatie, op basis waarvan ACM een beoordelingskader heeft opgesteld. Onderdeel van het beoordelingskader is onder meer het opvragen van gedetailleerde kostenonderbouwingen. ACM kiest er ieder jaar bewust voor om de gevraagde kostenonderbouwingen van individuele tarieven niet te publiceren, aangezien dit veelal gaat om bedrijfs- en fabricagegegevens die door de regionale netbeheerders vertrouwelijk aan de overheid zijn meegedeeld als bedoeld in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur. In het navolgende zal ACM nader ingaan op het beoordelingskader. Verder ziet ACM toe op een correcte naleving van de relevante wetgeving door de regionale netbeheerders, met inbegrip van de verplichting tot het hanteren van transparante en non-discriminatoire tarieven en het voeren van een afzonderlijke boekhouding.

Beoordelingskader tarievenvoorstellen

51. ACM heeft de tarievenvoorstellen op de hierna volgende punten getoetst.
52. ACM heeft in de eerste plaats beoordeeld of het tarievenvoorstel van Zebra voldoet aan de eis dat de inkomsten behaald met de aansluittarieven en de inkomsten behaald met de transporttarieven, niet meer dan 1% afwijken van de door ACM gehanteerde richtbedragen voor de transport- en aansluitdienst. In het methodebesluit voor de vijfde reguleringsperiode heeft ACM aangegeven dat zij bij het vaststellen van de tarieven rekening houdt met de balansfactor.¹⁵ Middels de balansfactor verdeelt ACM de Totale Inkomsten over de transport- en aansluitdienst, zodat er voor beide diensten een richtbedrag ontstaat. Hiermee zorgt ACM ervoor dat de tarieven van beide diensten op een kostengeoriënteerd niveau worden vastgesteld en er geen inkomsten verschuiven tussen

¹⁵ Besluit van 26 september 2013 met kenmerk ACM/DE/2013/103998/549, randnummer 151.

Besluit

de aansluitdienst en transportdienst. Indien een netbeheerder meer dan 1% van één van de richtbedragen afwijkt, moet daar een degelijke onderbouwing aan ten grondslag liggen.

53. In de tweede plaats heeft ACM beoordeeld of de netbeheerder voor ieder voorgesteld tarief bij een van het verwachte niveau afwijkende tariefmutatie een afdoende kostenonderbouwing heeft aangeleverd. Vanuit het principe van kostenoriëntatie vereist ACM dat de tariefmutaties die afwijken van de gemiddeld verwachte tariefmutatie, door de netbeheerder onderbouwd worden. Deze gemiddeld verwachte tariefmutatie, die per groep van tariefcategorieën kan verschillen, wordt gebaseerd op de toepassing van de x-factor en de cumulatieve effecten van correcties op de tarieven van 2015. Uit de kostenonderbouwing moet blijken dat een afwijking van de verwachte tariefmutatie noodzakelijk is om specifiek voor het voorgestelde tarief tot een meer kostengeoriënteerd tarief te komen. ACM verzoekt in ieder geval om een kostenonderbouwing bij afwijkingen van meer dan vier procentpunt (positief of negatief) ten opzichte van de verwachte tariefmutatie.
54. In de derde plaats heeft ACM de tariefopbouw van de tarievenvoorstellen van de aansluitdienst getoetst. Aansluitingen met een kleinere aansluitcapaciteit kunnen over het algemeen voor minder kosten worden aangelegd dan aansluitingen met een grotere aansluitcapaciteit. Daarnaast moet in de tarievenvoorstellen rekening worden gehouden met het feit dat voor de aansluitcategorieën groter dan 40 m³/uur alleen het aansluitpunt wordt gereguleerd. ACM heeft getoetst of deze kostenverschillen voldoende worden weerspiegeld door de tarievenvoorstellen.
55. In de vierde plaats toetst ACM of de eenmalige aansluitvergoeding (hierna: EAV) en de periodieke aansluitvergoeding (hierna: PAV) behorende bij dezelfde aansluitcategorie in een logische verhouding tot elkaar staan. De PAV bestaat grofweg uit twee onderdelen; een deel ter dekking van de vervangingskosten van de aansluiting en een deel ter dekking van de kosten voor het operationeel houden van een storingsdienst. ACM concludeert hieruit dat de kosten die ten grondslag liggen aan de PAV logischerwijs gerelateerd zijn aan de kosten voortvloeiende uit de EAV en dat dit ook in de tarieven terug te zien moet zijn.
56. Met inachtneming van voornoemd toetsingskader heeft ACM de individuele voorstellen getoetst.
57. ACM gaat bij de vaststelling van de tarieven uit van de rechtmatigheid van het methodebesluit en het (gewijzigde) x-factorbesluit voor de vijfde reguleringsperiode. Dat deze besluiten nog niet onherroepelijk zijn, doet daar niet aan af. Artikel 6:16 van de Algemene wet bestuursrecht bepaalt dat de werking van een besluit niet wordt geschorst door het maken van bezwaar of het instellen van beroep. Daarom gaat ACM uit van de rechtsgeldigheid en de rechtmatigheid van het genoemde methodebesluit en x-factorbesluit.

Besluit

Beoordeling tarievenvoorstel Zebra

58. ACM acht het voorstel van Zebra in overeenstemming met voornoemd beoordelingskader.

Besluit

7 Dictum

59. Op grond van artikel 81c, eerste en tweede lid, van de Gaswet stelt ACM de transport- en aansluittarieven voor het jaar 2015, die Zebra Gasnetwerk B.V. ten hoogste in rekening mag brengen, vast overeenkomstig Bijlage 2.
60. Van dit besluit zal ACM mededeling doen in de Staatscourant. Voorts zal ACM dit besluit publiceren op de website van ACM (www.acm.nl) en ter inzage leggen ten kantore van ACM. Daarnaast is iedere netbeheerder verplicht om een exemplaar van de voor hem geldende tarieven voor een ieder ter inzage te leggen in al zijn vestigingen.
61. Dit besluit treedt in werking op 1 januari 2015.

Den Haag,
Datum: 26 november 2014

Autoriteit Consument en Markt
namens deze:

w.g.

drs. F.E. Koel
Teammanager Directie Energie

Tegen dit besluit kan degene, wiens belang rechtstreeks bij dit besluit is betrokken, binnen zes weken na de dag van bekendmaking van dit besluit een gemotiveerd bezwaarschrift indienen bij de Autoriteit Consument en Markt, Directie Juridische Zaken, Postbus 16326, 2500 BH, Den Haag. In dit bezwaarschrift kan een belanghebbende op basis van artikel 7:1a, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht, de Autoriteit Consument en Markt verzoeken in te stemmen met rechtstreeks beroep bij de administratieve rechter.

20/30

Besluit

Bijlage 1 Berekening van de Totale Inkomsten 2015 inclusief correcties

1. Inleiding

1. De transport- en aansluittarieven voor het jaar 2015 worden vastgesteld op basis van de Totale Inkomsten voor 2015. In deze inleiding legt ACM uit hoe zij de Totale Inkomsten 2015 inclusief correcties voor iedere netbeheerder berekent.
2. Ten eerste gebruikt ACM de formule uit artikel 81b, eerste en tweede lid, van de Gaswet. Hiermee berekent ACM de Totale Inkomsten 2015. ACM hanteert hiervoor de Totale Inkomsten 2014 zonder correcties en hanteert daarbij de hoogte van de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (hierna: cpi), de x-factor en de q-factor die gelden voor de vijfde reguleringsperiode voor regionale netbeheerders gas (2014-2016, hierna: NG5R).

21/30

$$TI_{i,2014}^{excl.corr} = BI_{i,2013}^{excl.corr} \cdot (1 + cpi_{2014} - x_{i,2014-2016}^{gewijzigd} + q_{i,2014-2016})$$

$$TI_{i,2015}^{excl.corr} = TI_{i,2014}^{excl.corr} \cdot (1 + cpi_{2015} - x_{i,2014-2016}^{gewijzigd} + q_{i,2014-2016})$$

waarbij:

$TI_{i,t}^{excl.corr}$ de Totale Inkomsten in het jaar t van netbeheerder i zonder correcties.

$BI_{i,2013}^{excl.corr}$ de Begininkomsten 2013 van netbeheerder i zonder correcties zoals die volgen uit bijlage 1 van het x-factorbesluit.

cpi_t de cpi ¹⁶ voor het jaar t .

$x_{i,2014-2016}^{gewijzigd}$ de korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering voor netbeheerder i in de jaren 2014 tot en met 2016, zoals vastgesteld in het gewijzigde x-factorbesluit gas van 11 september 2014.

$q_{i,2014-2016}$ de kwaliteitsterm¹⁷ voor netbeheerder i in de jaren 2014 tot en met 2016.

¹⁶ de relatieve wijziging van de consumentenprijsindex (alle huishoudens), berekend uit het quotiënt van deze prijsindex, gepubliceerd in de vierde maand voorafgaande aan het jaar t , en van deze prijsindex, gepubliceerd in de zestiende maand voorafgaande aan het jaar t , zoals deze maandelijks wordt vastgesteld door het Centraal Bureau voor de Statistiek.

¹⁷ Omdat de kwaliteitsterm voor de netbeheerders gas op nihil gesteld is zal deze niet opgenomen worden in de verdere formules.

Besluit

3. ACM past op de transport- en aansluittarieven voor het jaar 2015 zeven correcties toe:

Correcties

- Correctie Invoering marktmodel 2015
- Correctie Netverliezen gas 2015
- Nacalculatie ORV lokale heffingen over 2013
- Nacalculatie Volumeverschuivingen 2014
- Vier nacalculaties in verband met wijziging x-factorbesluiten m.b.t. de TI 2011, TI 2012, TI 2013 en TI 2014
- Nacalculatie Bezwaar RENDO
- Bijzonderheid: Saldo verrekenen i.v.m. lagere tarieven Enexis over 2012 en 2013

In formules

$$Cor_{i,2015}^{MM2015}$$

$$Cor_{i,2015}^{NVG2015}$$

$$Cor_{i,2015}^{LH2013}$$

$$Cor_{i,2015}^{RDR2014}$$

$$Cor_{i,2015}^{TIt}$$

$$Cor_{REND0,2015}^{BZR2015}$$

$$Cor_{Enexis,2015}^{LT,t}$$

4. ACM berekent de Totale Inkomsten 2015 inclusief correcties voor de netbeheerder zodoende als volgt:

$$TI_{i,2015}^{incl.corr} = TI_{i,2015}^{excl.corr} + Cor_{i,2015}^{MM2015} + Cor_{i,2015}^{NVG2015} + Cor_{i,2015}^{LH2013} + Cor_{i,2015}^{RDR2014} + \sum_{t=2011}^{2014} Cor_{i,2015}^{TIt} + Cor_{REND0,2015}^{BZR2015} + Cor_{Enexis,2015}^{LT,t}$$

waarbij:

$TI_{i,2015}^{incl.corr}$ de Totale Inkomsten 2015 van netbeheerder *i* inclusief correcties.

5. ACM vergoedt als onderdeel van het correctiebedrag de relevante belastingrente (voorheen: heffingsrente) voor de nacalculatie. Deze belastingrente wordt op jaarbasis berekend, met gebruikmaking van de belastingrentepercentages per kwartaal volgens art. 30f, vijfde lid van de Algemene wet inzake de rijksbelastingen. De belastingrente wordt berekend door het samengestelde product te nemen van de belastingrentepercentages vanaf het jaar waarop de nacalculatie ziet (ofwel: het prijspeil waarin de nacalculatie is uitgedrukt) tot het jaar waarin de vergoeding van de correctie voor de nacalculatie plaatsvindt (in onderhavig besluit is dat het jaar 2015).

6. Zodoende berekent ACM de correcties voor de netbeheerder als volgt:

$$Cor_{i,t}^{Qt} = Nac_i^{Qs} \cdot (1 + r_{s,t}^{bel})$$

Besluit

waarbij:

Nac_i^{Qs} het bedrag van nacalculatie Q voor jaar s voor netbeheerder i .

$r_{s,t}^{Bel}$ de relevante belastingrente om een bedrag uitgedrukt in het prijspeil van het jaar s naar het jaar t te brengen (in dit besluit is t steeds gelijk aan 2015).

- In de volgende hoofdstukken van deze bijlage wordt uitgelegd hoe ACM de individuele nacalculatiebedragen berekent. De aanleiding en toelichting bij de nacalculatie is in de hoofdtekst van het besluit te vinden, in deze bijlage gaat ACM uitsluitend nog in op de berekeningswijze.

2. Nacalculaties

2.1 Correctie Invoering marktmodel 2015

- ACM corrigeert de TI 2015 voor de verwachte besparingen als gevolg van de invoering van het marktmodel. Hierbij baseert zij de besparingen over 2015 op het rapport van Ecorys c.s. zoals ook beschreven in het methodebesluit. Dit doet ACM door de besparing door invoering van het marktmodel in mindering te brengen op het bedrag van de Begininkomsten in 2013. Dit leidt 'virtueel' tot een andere x-factor waarmee het verschil in inkomsten bepaald kan worden voor het jaar 2015.
- Het aangepaste bedrag voor de Begininkomsten 2013 wordt als volgt berekend:

$$BI_{i,2013}^{IMM} = BI_{i,2013}^{excl.corr} - BM_{i,2013} + BM_{i,2013}^{RIMG}$$

waarbij:

$BI_{i,2013}^{IMM}$ het bedrag voor de Begininkomsten 2013 van netbeheerder i na aanpassing voor de besparing n.a.v. de invoering van het marktmodel.

$BM_{i,2013}$ Besparingsbedrag 2013 van netbeheerder i n.a.v. de invoering van het marktmodel.

$BM_{i,2013}^{RIMG}$ Gedeelte van het besparingsbedrag 2013 van netbeheerder i n.a.v. de invoering van het marktmodel dat reeds in mindering was gebracht in de tarieven van 2013.

- Vervolgens wordt de x-factor 'virtueel' aangepast naar aanleiding van dit aangepaste bedrag voor de Begininkomsten 2013. Dit wordt als volgt bepaald:

$$x_{i,2014-2016}^{IMM} = \left(1 + cpi_{2014-2016} - \left(\frac{EI_{i,2016}}{BI_{i,2013}^{IMM}} \right)^{\frac{1}{3}} \right) * 100$$

Besluit

waarbij:

- $x_{i,2014-2016}^{IMM}$ De gewijzigde x-factor voor netbeheerder i , 'virtueel' aangepast voor de besparing n.a.v. de invoering van het marktmodel.
- $cpi_{2014-2016}$ Inschatting van het cpi voor de periode 2014-2016.
- $EI_{i,2016}$ Eindinkomsten 2016 van netbeheerder i zoals die volgen uit bijlage 1 van het gewijzigde x-factorbesluit (11 september 2014).

11. Het aangepaste bedrag voor de TI 2015 wordt vervolgens berekend op basis van de oorspronkelijke functie uit randnummer 2 van deze formulebijlage, wat de volgende formule geeft:

$$TI_{i,2015}^{IMM} = BI_{i,2013}^{IMM} \cdot (1 + cpi_{2014} - x_{i,2014-2016}^{IMM}) * (1 + cpi_{2015} - x_{i,2014-2016}^{IMM})$$

waarbij:

- $TI_{i,2015}^{IMM}$ Het bedrag voor de TI 2015 van netbeheerder i 'virtueel' aangepast voor de besparing n.a.v. de invoering van het marktmodel.

12. Dit geeft de volgende correctie:

$$Cor_{i,2015}^{MM2015} = TI_{i,2015}^{IMM} - TI_{i,2015}^{excl.corr}$$

2.2 Correctie Netverliezen gas 2015

13. In de methodebesluiten en de gewijzigde x-factorbesluiten is er rekening mee gehouden dat netbeheerders gedurende de reguleringsperiode verantwoordelijk zouden worden voor de inkoop van netverliezen gas. Op 21 augustus 2014 heeft het CBb in het beroep tegen het codebesluit van 18-7-2013 bepaald dat de inkoop van netverliezen gas niet bij de netbeheerders belegd kan worden. ACM geeft uitvoering aan deze uitspraak door de kosten voor netverliezen gas uit de kostenbasis van de netbeheerders te halen. Net als bij de berekening voor de invoering van het marktmodel geeft dit vervolgens een 'virtueel' aangepaste x-factor. Op basis van deze 'virtueel' aangepaste x-factor wordt vervolgens een aangepast bedrag voor de TI 2015 berekend. Dit geeft de volgende formule:

$$TI_{i,2015}^{NG} = BI_{i,2013}^{excl.corr} \cdot (1 + cpi_{2014} - x_{i,2014-2016}^{excl.NG}) * (1 + cpi_{2015} - x_{i,2014-2016}^{excl.NG})$$

waarbij:

- $TI_{i,2015}^{NG}$ Het bedrag voor de TI 2015 van netbeheerder i aangepast voor de kosten t.b.v. de netverliezen gas.
- $x_{i,2014-2016}^{excl.NG}$ De gewijzigde x-factor voor netbeheerder i , 'virtueel' aangepast voor de kosten t.b.v. de netverliezen gas.

14. Dit geeft de volgende correctie:

Besluit

$$Cor_{i,2015}^{NVG2015} = TI_{i,2015}^{NG} - TI_{i,2015}^{excl.corr}$$

2.3 Nacalculatie ORV Lokale Heffingen over 2013

15. ACM berekent het bedrag als gevolg van de nacalculatie op basis van de feitelijke gegevens voor het objectiveerbare regionale verschil 'Lokale Heffingen' als volgt:

$$Nac_i^{LH2013} = TI_{i,2013}^{LH_feitelijk} - TI_{i,2013}^{LH_schatting}$$

waarbij:

$TI_{i,2013}^{LH_feitelijk}$

de totale inkomsten voor het jaar 2013 van netbeheerder i op basis van de gewijzigde x-factorberekening voor de vierde reguleringsperiode (van 11 september 2014) met gebruikmaking van feitelijke gegevens voor de kosten van lokale heffingen.

$TI_{i,2013}^{LH_schatting}$

de totale inkomsten voor het jaar 2013 van netbeheerder i op basis van de gewijzigde x-factorberekening voor de vierde reguleringsperiode (van 11 september 2014) met gebruikmaking van geschatte gegevens voor de kosten van lokale heffingen.

25/30

2.4 Nacalculatie volumeverschuivingen 2014

16. ACM corrigeert de TI 2015 aan de hand van volumewijzigingen in de periode 2010 t/m 2013¹⁸, betrekking hebbend op het jaar 2014, voor zover die veroorzaakt worden door de meer dan gebruikelijke aanpassingen van capaciteiten van aansluitingen met een administratieve achtergrond als oorzaak (onder andere n.a.v. een RADAR uitzending). ACM voert deze correctie uit door de gemiddelde wijzigingen in de volumes over de jaren 2010 t/m 2012 te vermenigvuldigen met de respectievelijke tarieven. Dit geeft de volgende nacalculatie:

$$Nac_i^{RDR2014} = \sum_j VV_{j,2010-2012} * Tar_{j,2014}$$

waarbij:

VV_j

De gemiddelde volumeverschuiving over 2010-2012 in afnemerscategorie j .

Tar_j

Het gehanteerde tarief in afnemerscategorie j in 2014.

¹⁸ Dit gebeurt aan de hand van de volumewijzigingen voor de jaren 2010 t/m 2013, alhoewel de gemiddelde wijzigingen alleen voor 2010 t/m 2012 berekend worden.

Besluit

2.5 Nacalculatie Wijziging x-factorbesluiten m.b.t. de TI 2011, TI 2012, TI 2013 en TI 2014

17. Als gevolg van de wijziging van de x-factor, q-factor en rekenvoluminabesluiten dient er een nieuwe berekening te worden gemaakt van de Totale Inkomsten in 2011 t/m 2014. De desbetreffende nacalculatie is zodoende het verschil tussen het oude TI-bedrag en de TI-berekening op basis van de nieuwe besluiten. De berekening van de nieuwe bedragen gaat met dezelfde methodiek als die werd gebruikt in de oorspronkelijke TI-berekeningen. Voor de jaren 2011 t/m 2014 is de formule als volgt:

$$TI_{i,t}^{excl.corr} = TI_{i,t-1}^{excl.corr} \cdot (1 + cpi_t - x_{i,t})$$

18. Hierbij moet worden opgemerkt dat in de berekening van de Totale Inkomsten voor het jaar 2011 en 2014 als basis voor deze berekening de Begininkomsten moeten worden genomen van respectievelijk de jaren 2010 en 2013. Dit geeft voor de jaren 2011 t/m 2014 de volgende vier nacalculaties:

$$Nac_i^{TIt} = TI_{i,t}^{excl.corr} - TI_{i,t}^{excl.corr\ oud}$$

waarbij:

$TI_{i,t}^{excl.corr\ oud}$

Totale Inkomsten in jaar t van netbeheerder i zonder correcties, o.b.v. de oorspronkelijke x-factorbesluiten zoals die golden vóór de wijzigingen van 11 september 2014 (op basis van de besluiten van 31 maart 2011).

$x_{i,t}$

De korting ter bevordering van de doelmatige bedrijfsvoering voor netbeheerder i in jaar t , zoals vastgesteld in de gewijzigde x-factorbesluiten gas van 11 september 2014.

2.6 Nacalculatie bezwaar RENDO

19. De nacalculatie voor RENDO naar aanleiding van de wijziging van de x-factor als gevolg van het besluit op bezwaar voor de derde reguleringsperiode bestaat feitelijk uit drie gedeelten. Deze worden hieronder puntsgewijs behandeld. De nacalculatie is voor de helft al in de tarieven van 2014 verwerkt, waardoor in 2015 de andere helft wordt verwerkt. De formule voor de nacalculatie in 2015 luidt als volgt:

$$Nac_{REND0}^{BZR(2e\ helft)} = \frac{1}{2} * \sum_{t=2008}^{2010} (Nac_{REND0,t}^{BZR.XF} + Nac_{REND0,t}^{BZR.TLH} + Nac_{REND0,t}^{BZR.NLH})$$

waarbij:

Besluit

$Nac_{REND0,t}^{BZR.XF}$ het nacalculatiebedrag voor jaar t dat volgt uit de wijziging van de x-factor voor de derde reguleringsperiode.

$Nac_{REND0,t}^{BZR.TLH}$ het nacalculatiebedrag voor jaar t volgend uit het terugdraaien van de nacalculaties ORV lokale heffingen.

$Nac_{REND0,t}^{BZR.NLH}$ het nacalculatiebedrag voor jaar t volgend uit de herberekening van de nacalculaties ORV lokale heffingen.

20. Als eerste wordt berekend wat de totale inkomsten voor RENDO zijn geweest over de jaren 2008, 2009 en 2010 op basis van de oude x-factor voor de derde reguleringsperiode gas. Dit betreft het bedrag zonder correcties. Vervolgens wordt berekend wat de totale inkomsten voor RENDO zouden moeten zijn over de jaren 2008, 2009 en 2010 op basis van de gewijzigde x-factor.

$$Nac_{REND0,t}^{BZR.XF} = TI_t^{x_{nieuw}} - TI_t^{x_{oud}}$$

waarbij:

$TI_t^{x_{nieuw}}$ de Totale inkomsten voor jaar t zoals deze voortvloeien uit de gewijzigde x-factor.

$TI_t^{x_{oud}}$ de Totale inkomsten voor jaar t zoals deze voortvloeien uit de oorspronkelijke x-factor.

21. Daarna worden naar aanleiding van het besluit op bezwaar de nacalculaties voor de ORV lokale heffingen over 2008 tot en met 2010, die ACM in de tarievenbesluiten van 2010 tot en met 2012 heeft opgenomen, opnieuw berekend. Als eerste wordt gestart met het terugdraaien van de eerdere nacalculaties ORV lokale heffingen.

$$Nac_{REND0,t}^{BZR.TLH} = -(Nac_{REND0,t+2}^{LH,t})$$

waarbij:

$(Nac_{REND0,t+2}^{LH,t})$ het nacalculatiebedrag in de TI-berekening van het jaar $t+2$ volgend uit het terugdraaien van de nacalculaties ORV lokale heffingen in jaar t

22. Als laatste berekent ACM de nacalculaties voor de ORV lokale heffingen 2008-2010 opnieuw op basis van de, als gevolg van het bezwaar op beroep, gewijzigde gegevens. Voor alle drie de nacalculaties wordt de PRD data uit 2010 als schatting voor de werkelijke ORV in 2008 tot en met 2010 gebruikt.

$$Nac_{REND0,t}^{BZR.NLH} = Nac_{REND0,t}^{x_{nieuw}}$$

waarbij:

Besluit

$Nac_{RENDO,t}^{x,nieuw}$ het nacalculatiebedrag over jaar t op basis van de opnieuw vastgestelde x-factor en de PRD-data 2010.

2.7 Verrekening lagere tarieven Enexis 2012 en 2013

23. ACM berekent de correcties als gevolg van de verlaagde tarieven van Enexis in 2012 als volgt:

Als: $Nac_{Enexis}^{VLH2012} + Nac_{Enexis}^{FOT2012} + Nac_{Enexis}^{TI2012} > 0$

Dan: $Nac_{Enexis}^{LT,2012} = 0$

Als: $abs(Nac_{Enexis}^{VLH2012} + Nac_{Enexis}^{FOT2012} + Nac_{Enexis}^{TI2012}) > MB_{Enexis}^{2012}$

En: $Nac_{Enexis}^{VLH2012} + Nac_{Enexis}^{FOT2012} + Nac_{Enexis}^{TI2012} < 0$

Dan: $Nac_{Enexis}^{LT,2012} = MB_{Enexis}^{2012} - VB_{Enexis}^{2015}$

Anders: $Nac_{Enexis}^{LT,2012} = abs(Nac_{Enexis}^{VLH2012} + Nac_{Enexis}^{FOT2012} + Nac_{Enexis}^{TI2012}) - VB_{Enexis}^{2012}$

waarbij:

$Nac_{Enexis}^{LT,t}$	Het totaal van de verrekening voor Enexis over het jaar t als gevolg van het hanteren van verlaagde tarieven door Enexis in het jaar t .
$Nac_{Enexis}^{VLH2012}$	Nacalculatie n.a.v. de vervanging schatting door data lokale heffingen 2012, zoals berekend in het Tarievenbesluit 2014.
$Nac_{Enexis}^{FOT2012}$	Nacalculatie n.a.v. het faillissement van Orro en Trianel, zoals berekend in het Tarievenbesluit 2014.
MB_{Enexis}^t	Het maximaal te verrekenen bedrag i.v.m. lagere tarieven Enexis over het jaar t .
VB_{Enexis}^{2012}	Het reeds verrekende bedrag, zoals berekend in het Tarievenbesluit 2014.
abs	Geeft de absolute waarde van hetgeen tussen haakjes hierop volgt.

24. ACM berekent de correcties als gevolg van de verlaagde tarieven van Enexis in 2013 als volgt:

Als: $Nac_{Enexis}^{LH2013} + Nac_{Enexis}^{DD2013} + Nac_{Enexis}^{TI2013} > 0$

Dan: $Nac_{Enexis}^{LT,2013} = 0$

Besluit

Als: $abs(Nac_{Enexis}^{LH2013} + Nac_{Enexis}^{DD2013} + Nac_{Enexis}^{TI2013}) > MB_{Enexis}^{2013}$

En: $Nac_{Enexis}^{LH2013} + Nac_{Enexis}^{DD2013} + Nac_{Enexis}^{TI2013} < 0$

Dan: $Nac_{Enexis}^{LT,2013} = MB_{Enexis}^{2013}$

Anders: $Nac_{Enexis}^{LT,2013} = abs(Nac_{Enexis}^{LH2013} + Nac_{Enexis}^{DD2013} + Nac_{Enexis}^{TI2013})$

waarbij:

Nac_{Enexis}^{DD2013}

Nacalculatie n.a.v. de correctie voor het vervallen van de vergoeding dubieuze debiteuren, zoals berekend in het Tarievenbesluit 2015.

Appendix bij Bijlage 1: Overzicht Totale Inkomsten en correcties 2015

TI-berekening 2015	COGAS	DNWB	ENDINET	ENEXIS	LIANDER	REDO	STEDIN	WESTLAND	ZEBRA
Totale Inkomsten exclusief correcties									
Begininkomsten 2013	22.155.782	30.803.336	62.282.919	320.334.771	342.731.736	18.354.486	297.632.152	18.389.511	6.440.014
X-factor 2014-2016	7,56	6,75	6,80	6,75	6,17	6,97	6,45	5,68	10,67
cpi 2014	2,80%								
cpi 2015	1,00%								
Ti 2014 (exclusief correcties)	21.101.167	29.394.504	59.791.603	307.681.548	331.181.676	17.589.104	286.768.578	17.659.893	5.933.185
Ti 2015 (exclusief correcties)	19.716.931	27.704.320	56.323.690	289.989.859	314.059.584	16.539.034	271.199.691	17.024.050	5.359.446
Correcties in TI 2015									
Correctie tarieven 2015 invoering marktmodel	95.313-	124.219-	270.371-	1.352.918-	1.503.801-	65.530-	1.187.080-	37.056-	-
Correctie netverliezen gas 2015	341.299-	659.938-	1.108.041-	5.641.547-	5.552.888-	263.783-	4.920.636-	904.233-	838.596-
Nacalc. Lokale Heffingen 2013	901.067-	189.464		240.371-	10.624.461	522.647-	929.286-	-	-
Volumeschuldningen - RADAR	8.955	27.384	303.202	365.051	341.816	36.802	854.755	4.078	-
Wijziging x-factorbesluit NG4R - TI 2011	166.304-	191.596-	446.497-	1.875.288-	1.699.605-	114.185	3.249.836	105.681-	10.957-
Wijziging x-factorbesluit NG4R - TI 2012	330.910-	381.421-	887.995-	3.827.250-	3.457.956-	230.427	2.123.516	220.674-	17.365-
Wijziging x-factorbesluit NG4R - TI 2013	484.813-	570.622-	1.357.212-	5.870.455-	5.286.894-	349.440	935.181	346.255-	20.690-
Wijziging x-factorbesluit NG5R - TI 2014	43.780	57.289	123.071	632.982	641.594	30.542	526.214	36.338	6.698
Nacalc. REDO wijziging x-factor NG3R 2008 (deel 1)						133.451			
Nacalc. REDO wijziging x-factor NG3R 2009 (deel 1)						261.431			
Nacalc. REDO wijziging x-factor NG3R 2010 (deel 1)						367.569			
Nacalc. REDO wijziging x-factor NG3R 2010 (deel 2)						23.550			
Nacalc. REDO Terugdraaien nacalc. LH 2008 (deel 2)						91.235			
Nacalc. REDO Terugdraaien nacalc. LH 2009 (deel 2)						199.982			
Nacalc. REDO Terugdraaien nacalc. LH 2010 (deel 2)						86.351-			
Nacalc. REDO nacalc. LH 2008 (deel 3)						169.656-			
Nacalc. REDO nacalc. LH 2009 (deel 3)						252.255-			
Nacalc. REDO nacalc. LH 2010 (deel 3)									
Bijzonderheid: nacalc.saldo verrekenen i.v.m. lagere tarieven Enexis over 2012	3.827.250								
Bijzonderheid: nacalc.saldo verrekenen i.v.m. lagere tarieven Enexis over 2013	5.388.760								
Totaalbedrag Correcties in TI 2015	2.276.971-	1.653.656-	3.653.844-	8.593.757-	6.576.905-	498.493	652.500	1.573.484-	880.901-
Totale Inkomsten 2015 inclusief correcties									
Totale Inkomsten 2015 (incl. correcties)	17.439.959	26.050.663	52.669.846	281.396.102	307.482.678	17.037.527	271.792.191	15.450.566	4.478.545
Verdeling inkomsten over transport- en aansluitdienst									
Totale kosten AD t.b.v. balansfactor (gem. 2010-2012)	3.467.750	4.321.940	11.435.661	37.354.461	68.946.424	2.705.520	58.830.748	1.037.832	-
Totale kosten TD t.b.v. balansfactor (gem. 2010-2012)	16.020.082	20.284.234	38.655.289	195.991.800	238.311.165	18.226.326	207.182.165	17.557.229	4.387.979
Aandeel AD	18%	18%	23%	16%	22%	13%	22%	6%	100%
Aandeel TD	82%	82%	77%	84%	78%	87%	78%	94%	-
Richtbedrag inkomsten AD	3.103.342	4.575.656	12.024.438	45.046.360	68.996.932	2.202.164	60.901.661	862.331	-
Richtbedrag inkomsten TD	14.336.617	21.475.006	40.645.408	236.349.742	238.485.746	14.835.363	210.890.529	14.588.235	4.478.545

30/30